

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

CCJE(2020)4

Strasbūras, 2022 m. gruodžio
02 d.

KONSULTACINĖ EUROPOS TEISĖJŲ TARYBA (CCJE)

CCJE nuomonė Nr. 25 (2022)

dėl teisėjų saviraiškos laisvės

Turinys

Turinys	2
Ižanga	2
II. Nuomonės taikymo sritis ir tikslas	3
III. Šalies teisės aktų ir praktikos apžvalga	4
IV. Bendrieji principai	6
V. Saviraiškos laisvės apribojimai / kontroversiški atvejai	8
VI. Teisėjų nepriklausomumo gynimas kaip teisinė ir (arba) etinė teisėjų, teisėjų asociacijų ir teismų tarybų pareiga	12
VII. Etiška teisėjų pareiga aiškinti teisingumą visuomenei	13
VIII. Teisėjų naudojimasis socialinė žiniasklaida	14
IX. Rekomendacijos	16
I.	
I. Ižanga	
1. Konsultacinė Europos teisėjų taryba (CCJE), vykdydama Ministrų Komiteto jai suteiktus įgaliojimus, parengė Nuomonę dėl teisėjų saviraiškos laisvės.	
2. Ši nuomonė parengta remiantis ankstesnėmis CCJE nuomonėmis, CCJE Didžiąja Teisėjų Chartija (2010 m.) ir atitinkamais Europos Tarybos dokumentais, visų pirma Europos chartija dėl teisėjų statuso (1998 m.), Ministrų Komiteto rekomendacijomis dėl teisėjų nepriklausomumo, veiksmingumo ir atsakomybės (CM/Rec(2010)12), Europos komisijos „Demokratija per teisę“ (Venecijos komisijos) ataskaita dėl teisėjų saviraiškos laisvės (CDL-AD(2015)018). Taip pat atsižvelgta į Jungtinių Tautų patvirtintus Pagrindinius teismų nepriklausomumo principus, Bangaloro teisėjų elgesio principus ir JT specialiojo pranešėjo teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais ataskaitą, kurioje nagrinėjamas teisėjų naudojimasis saviraiškos laisve ¹ . Taip pat buvo atsižvelgta į Jungtinių Tautų narkotikų ir nusikalstamumo biuro (UNDOC) neprivalomas gaires dėl	

¹ JT specialiojo pranešėjo teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais ataskaita, 2019 m. balandžio 29 d., A/HRC/41/48.

teisėjų naudojimosi socialine žiniasklaida, ir Europos teismų tarybų tinklo (ENCJ) ataskaitas. Galiausiai nuomonėje remiamasi Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) praktika.

3. Nuomonėje taip pat atsižvelgiama į CCJE narių atsakymus į klausimyną dėl teisėjų saviraiškos laisvės, šių atsakymų santrauką ir preliminarų projektą, kurį parengė Europos Tarybos paskirta ekspertė Jannika Jahn.

II. Nuomonės taikymo sritis ir tikslas

4. Nuomonėje kalbama apie teisėjų saviraiškos laisvę ir aptariami pagrindiniai teisėjų saviraiškos aspektai. Nuomonėje aptariama teisinė ir etinė teisėjo pareiga pasisakyti, kad būtų užtikrinta teisinė valstybė ir demokratija ne tik nacionaliniu, bet ir Europos bei tarptautiniu lygmeniu. Nuomonėje svarstoma teisminė raiška, kurioje nagrinėjami teismams rūpimi klausimai, nagrinėjamos taip pat prieštarai vertinamos visuomenei svarbios temos, ir analizuojamas teismų suvaržymas, kurio turi būti paisoma. Nuomonėje kalbama apie teisėjų saviraišką tiek teisme, tiek už jo ribų. Nuomonės tikslas – pateikti bendras gaires teisėjams ir tebevykstančiai diskusijai apie tai, į kokius parametrus jie turi atsižvelgti įgyvendindami savo teisę į saviraiškos laisvę. Šia Nuomone nesiekama apibrėžti minimalios teisėjų saviraiškos laisvės apimtys.
5. Todėl šioje Nuomonėje teismo santūrumo reikalavimas apibrėžiamas kaip teisėjo pareiga elgtis santūriai; tokią pareigą teisėjui nustato pati teisminė valdžia arba įstatymų leidėjas. Galiausiai Nuomonėje remiamasi Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) praktika. Šioje Nuomonėje išreikštas požiūris į etikos gaires ir rekomendacijas grindžiamas CCJE išvadomis. Teisminis santūrumas apima teismo diskrecijos, atsargumo ar nuosaikumo sąvoką.
6. Nagrinėjant atskiro teisėjo saviraiškos laisvės klausimą, Nuomonėje iš dalies atsižvelgiama į konkuruojančius ir iš dalies į vienas kitą papildančius interesus. Tokie interesai yra individualaus teisėjo teisė į saviraiškos laisvę; visuomenės teisė būti informuoti, teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, įskaitant teisę į nešališką ir nepriklausomą teismą, ir nekaltumo prezumpcija. Nuomonėje taip pat aptariami tokios teisės įtvirtinantys principai. Viešojo intereso, pavyzdžiui, teisingumo sistemos veikimo atžvilgiu valdžių padalijimo principas yra teisėjų žodžio laisvės pagrindas. Teisinės valstybės principas užtikrina visų (tiek piliečių, tiek valstybės veikėjų) lygybę prieš įstatymą. To principo veiksmingumas iš dalies priklauso nuo visuomenės pasitikėjimo teismų nepriklausomumu ir autoritetu. Valdžių atskyrimas reikalauja ir teismų nepriklausomumo, ir teisėjų saviraiškos laisvės, todėl kyla įtampa tarp siekio neleisti teisėjams elgtis kaip politikams ir kartu remti jų saviraiškos laisvę kaip teismų nepriklausomumo įrodymą.
7. Nuomonė taip pat taikoma teisėjams, kalbantiems ar rašantiems teisėjų asociacijų, teismų ar Teisėjų tarybos vardu. Nuomonė netaikoma į pensiją išėjusiems teisėjams, nes jie turi tokią pačią teisę į saviraiškos laisvę kaip ir visi kiti asmenys, išskyrus konfidencialią informaciją, gautą jiems vykdant savo pareigas.
8. Tais atvejais, kai visuomenė ne visada gali aiškiai atskirti, ar teisėjas veikia privačiai, ar kaip profesionalas, Nuomonėje teisėjų pasisakymai vertinami darant prielaidą, kad jie eina viešąsias pareigas.
9. Klausimai, susiję su teisėjų sprendimų argumentacija, Nuomonėje nenagrinėjami, nes tai yra teisėjo pareigos vykdymas, o ne asmeninės teisės įgyvendinimas.

10. Šioje nuomonėje sąvoka „žiniasklaida“ apima spausdintą, transliuojamą ir internetinę žiniasklaidą, įskaitant garso ir vaizdo transliavimo paslaugas².

III. Šalies teisės aktų ir praktikos apžvalga

11. CCJE narių atsakymai į klausimyno, skirto šiai Nuomonei³ parengti, klausimus leidžia apžvelgti esamą valstybių narių teisinio reguliavimo ir praktikos būseną.
12. Europos Tarybos valstybės narės garantuoja teisėjams teisę į saviraiškos laisvę. Apsaugos mastas skiriasi priklausomai nuo valstybės narės. Daugelyje valstybių ji apima neteisminius nuomonės pareiškimus, padarytus privačiai ar viešai, susijusius su teisėjų profesine veikla, taip pat neteisminius pareiškimus, padarytus teismų interesais. Kai kuriose šalyse teisėjai turi imunitetą prieš ieškinius dėl bet kokių teisme pasakytų žodžių, išskyrus atvejus, kai nustatomas *mala fides*.
13. Teisėjų saviraiškos laisvė yra ribojama, ja galima pasinaudoti tik siekiant užtikrinti teismo proceso konfidencialumą, teismų vidaus reikalus ir proceso šalių procesines teises. Atskleisti konfidencialią informaciją, kurią jie sužinojo eidami savo pareigas ir kuri yra susijusi su vykstančiu procesu bei gali pažeisti proceso šalių teises, draudžiama visose valstybėse narėse. Teisėjai privalo saugoti profesinę paslaptį apie vykusius profesinius svarstymus.
14. Didžiojoje daugumoje valstybių narių teisėjams taikoma teisinė ir (arba) etinė pareiga⁴ elgtis santūriai, kuria siekiama išsaugoti teismų nepriklausomumą ir nešališkumą, visuomenės pasitikėjimą teisėjais, taip pat tinkamą teismų administravimą ir orumą. Valstybės narės yra priėmusios skirtingas taisykles dėl teisėjų nuomonės pareiškimų.
15. Pagal bendrą taisyklę ar praktiką dauguma valstybių narių draudžia arba ragina teisėjus susilaikyti nuo komentarų apie savo ir kitų teisėjų nagrinėjamas ar vykstančias bylas. Kai kurios valstybės narės šią taisyklę taiko ir išnagrinėtoms byloms, įskaitant kitų teisėjų bylas. Tačiau kitos valstybės daro išimtį dėl teismų praktikos aptarimo teisėjams dirbant akademinį darbą, dėstant teisės dalykus, arba aptarimo profesinėje aplinkoje. Daugelyje valstybių teisėjams taikoma etinė pareiga arba prievolė pagal susitarimą neatsakinėti į viešą jų nagrinėjamų bylų kritiką.
16. Valstybėse narėse galioja skirtingos taisyklės, apibrėžiančios, kokius mastu teisėjai gali dalyvauti viešose diskusijose politiniais ar socialiniais klausimais, susijusiais su teise, teismais ar teisingumo vykdymu, ir reikšti savo nuomonę šiais klausimais žiniasklaidoje. Tas pats pasakytina ir apie teisėjų teisę turėti įgaliojimus dalyvauti politinėje veikloje ar politinėse demonstracijose.
17. Kai kuriose šalyse iš teisėjų paprastai reikalaujama susilaikyti nuo dalyvavimo prieštaringuose politiniuose debatuose, įskaitant, be kita ko, viešus priekaištus kitoms valstybės institucijoms arba kišimąsi į partijų politiką remiant ar kritikuojant konkrečias partijas ar politikus. Kitose valstybėse narėse teisėjai turi užtikrinti, kad nesudarytų įspūdžio, jog tam tikru klausimu laikosi tvirtos pozicijos. Kelios valstybės narės leidžia teisėjams viešai komentuoti teisėkūros pasiūlymus arba teisę apskritai, ypač kai komentarus teikia teisėjų asociacija. Net jei tai leidžiama, valstybės narės yra nurodžiusios, kad teisėjai retai daro viešus pareiškimus politiniais klausimais.

² CCJE taiko Ministrų komiteto rekomendacija CM/Rec(2022)11 dėl žiniasklaidos ir komunikacijos valdymo principų I priede, p. 4 išdėstyta žiniasklaidos apibrėžtį.

³ Žr.: <https://www.coe.int/en/web/ccie/opinion-25-on-the-freedom-of-expression-of-judges>.

⁴ Tiksliau tariant, tokie apribojimai numatyti Konstitucijoje, įstatymuose, elgesio kodeksuose, etikos kodeksuose arba ilgalaikėse teisminėse konvencijose.

18. Daugumoje valstybių narių teisėjai gali komentuoti klausimus, susijusius su teismų sistema, jos tinkamu administravimu ir nepriklausomumu arba valdžių padalijimu, su sąlyga, kad jų kritika grindžiama faktais ir argumentais ir kad neatskleidžiama informacija apie teismų sistemos vidaus tvarką. Kai kuriose valstybėse narėse viešas pasisakymas tam tikromis aplinkybėmis aiškinamas kaip etinė pareiga, ypač kaip atsakas į politinius išpuolius prieš teismus. Todėl aukštesnės instancijos teismų teisėjams kartais suteikiama didesnė saviraiškos laisvė. Tačiau kai kuriose šalyse toks elgesys sulaukė visuomenės kritikos. Todėl neretai pasitaiko atvejų, kai teisėjai, prieš viešai paskelbdami savo nuomonę, turi išnaudoti vidinius mechanizmus, jei tokie yra teisminei institucijoje, arba tylėti, kai teisminei institucija ketina paskelbti savo oficialią nuomonę.
19. Vieša kolegų teisėjų ar teismų sistemos kritika yra susirūpinimą keliantis dalykas. Kai kuriose valstybėse narėse kitų teisėjų ar kitų teisingumo sistemos dalyvių, pavyzdžiui, prokuroro ar gynėjo, kritika laikoma neetiška arba pažeidžiančia ilgametę konvenciją, ypač jei ji išreiškiama nepagarbiai, žeminančiu ir įžeidžiančiu tonu arba jei ja sukuriama neigiamas visos teismų sistemos įvaizdis.
20. Daugumoje į klausimyną atsakiusių valstybių narių teisėjai negali būti politinių partijų nariais ar užsiimti kokia nors politine veikla, nes manoma, kad tai kenkia teismų nepriklausomumui arba pažeidžia visuomenės pasitikėjimą teismais. Kai kuriais atvejais narystei Europos, nacionalinio ar vietos lygmens įstatymų leidžiamosios ar vykdomosios valdžios institucijose taikoma konstitucinė ar įstatyminė nesuderinamumo taisyklė. Nors laikoma nesuderinama su teisėjo pareigomis, kai kuriose šalyse teisėjams leidžiama išlaikyti savo politinius įgaliojimus net būnant atostogose. Iš tų šalių kai kuriose valstybėse narėse teisėjams nustatoma etikos pareiga išsaugoti teisėjo reputaciją. Kai kuriose šalyse teisėjui leidžiama užsiimti politine veikla tuo pat metu einant teisėjo pareigas. Tokiu atveju reikalaujama, kad teisėjai vengtų, jog jų politinė veikla trukdytų nešališkai atlikti teisėjo pareigas. Keliose šalyse teisėjams taikomi draudimai dalyvauti viešuose susirinkimuose, ypač kai jie yra politinio pobūdžio.
21. Šiuo metu naudojimas socialine žiniasklaida yra labai aktuali tema. Keliose valstybėse narėse pastebėta, kad teisėjai vis dažniau naudojami socialine žiniasklaida. Tačiau konkrečios praktinės gairės šiuo klausimu pateiktos vos keliuose Elgesio kodeksuose. Jei ir yra, juose taikoma bendroji teisėjo santūrumo pareiga arba raginama elgtis atsargiai, kad nebūtų pažeistas nepriklausomumas, nešališkumas ar visuomenės pasitikėjimas teismais.
22. Keliose valstybėse narėse pastebima, kad teisinių ar etinių teisėjų saviraiškos laisvės apribojimų daugėja. Kitose, priešingai, teisėjų santūrumo reikalavimas buvo sušvelnintas, tai paskatino daugiau teisėjų dalyvauti viešame gyvenime, ypač socialinėje žiniasklaidoje. Apskritai daugelis valstybių narių mano, kad reikia diskutuoti apie teisėjų etiką, o tuo atžvilgiu svarbus uždavinys – nustatyti tinkamą teisėjų saviraiškos laisvės turinį ir ribas.
23. Buvo pranešta apie kai kuriuos atvejus, kai dėl pasisakymų teisėjams buvo skirtos drausminės nuobaudos. Dėl teismo proceso metu padarytų pareiškimų, keliančių abejonių teisėjo nešališkumu, pavyzdžiui, rasistinių pasisakymų, buvo iškeltos drausminės bylos. Prieš skirdama drausminę priemonę, daugumos valstybių narių drausminė institucija atsižvelgia į saviraiškos laisvės apribojimo pobūdį ir griežtumą, įskaitant tokius elementus, kaip konkreti teisėjo pozicija, pasisakymo turinys, būdas bei kontekstas, kuriame jis buvo padarytas, taip pat drausminės priemonės, kurią institucija ketina skirti, pobūdis ir griežtumas. Teisėjo nušalinimas gali būti taikomas tik kaip

kraštutinė priemonė.

IV. Bendrieji principai

24. EŽTK 10 straipsnyje įtvirtinta kiekvieno žmogaus teisė į saviraiškos laisvę. Ši teisė apima laisvę turėti savo nuomonę, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas, nesikišant valdžios institucijoms ir nepaisant sienų.
25. Saviraiškos laisvė yra vienas iš esminių demokratinės visuomenės pagrindų, viena iš pagrindinių jos pažangos ir kiekvieno žmogaus tobulėjimo sąlygų⁵. Vadinasi, šios laisvės išimtys turi būti apibrėžtos griežtai, o būtinybė tokius apribojimus taikyti turi būti įtikinamai pagrįsta⁶.
26. CCJE laikosi plataus požiūrio į teisėjų teisės į saviraiškos laisvę, kaip individualios teisės, taikymo sritį⁷. Todėl teisėjas, kaip ir bet kuris kitas pilietis, turi teisę į saviraiškos laisvę. Teisėjų teisė laisvai reikšti savo nuomonę apima su jų pareigų vykdymu susijusias nuomones ir suteikia teisėjams teisę daryti pareiškimus ne teisme ir teisme, tiek viešai, tiek privačiai, dalyvauti viešose diskusijose ir socialiniame gyvenime apskritai.
27. Tačiau institucinis ir vyriausybiniis teisėjo pareigų pobūdis individualaus teisėjo saviraiškos laisvei suteikia tam tikro dviprasmiškumo. Teisėjų pareiškimai gali turėti įtakos teisingumo sistemos įvaizdžiui visuomenėje, nes visuomenė juos paprastai gali suvokti ne tik kaip subjektyvius, bet ir kaip objektyvius vertinimus ir priskirti juos visai institucijai.
28. Vykdydami savo oficialias funkcijas, teisėjai atlieka svarbų vaidmenį visuomenėje kaip teisinės valstybės ir teisingumo garantai⁸. Teisėjo darbo esmė – gebėjimas objektyviai ir nešališkai vertinti ginčo objektus. Ne mažiau svarbu, kad teisėjai ir būtų visuomenės vertinami kaip turintys šį gebėjimą⁹. Taip yra todėl, kad teisėjams reikia, kad visuomenė pasitikėtų jų nepriklausomumu ir nešališkumu, kad galėtų sėkmingai atlikti savo pareigas¹⁰ ir išsaugotų teismų autoritetą sprendžiant teisinius ginčus arba nustatant asmens kaltę ar nekaltumą jam pareiškus baudžiamąjį kaltinimą¹¹. Tai reiškia, kad teisėjai turi patvirtinti tokias vertybes savo elgesiu¹². Todėl valstybė teisėtai įpareigoja

⁵ Plg. EŽTT byla *Handyside prieš Jungtinę Karalystę*, 1976 12 07, peticijos Nr. 5493/72, § 49.

⁶ Taip pat EŽTT byla *Stoll prieš Šveicariją*, 2007 10 23, peticijos Nr. 69698/01, § 101; pakartota byloje *Morice prieš Prancūziją*, [GC], 2015 04 23, peticijos Nr. 29369/10, § 124.

⁷ Plg. EŽTT byla *Baka prieš Vengriją* [GC], 2016 06 23, peticijos Nr. 20261/ 166; *Wille prieš Lichtenšteiną* [GC],

28.10.1999, peticijos Nr. 28396/ 95, § 62. Pasak EŽTT, vien tik teisėjo pareigų vykdymas, t. y. pareiškimai, susiję su administracinėmis užduotimis, nepatenka į saviraiškos laisvės taikymo sritį pagal EŽTK 10 straipsnį, plg. byla *Harabin prieš Slovakiją*, 2012 11 20, peticijos Nr. 58688/11 § 151.

⁸ Žr. CCJE Didžioji Teisėjų Chartija, p. 1, taip pat EŽTT byla *Baka prieš Vengriją* [GC], 2016 06 23, peticijos Nr. 20261/12, § 164.

⁹ Plg. EŽTT byla *Castillo Algar prieš Ispaniją*, 1998 10 28, peticijos Nr. 28194/95, § 45; ir garsiuosius Aukščiausiojo Teismo pirmininkui lordui Hewart'ui pasakytus žodžius: „Teisingumas turi būti ne tik vykdomas, bet ir matomas“, R. v. Sasekso teisėjai, ex parte McCarthy, (1924) 1 K.B. 256 256.

¹⁰ Taip pat, kaip pripažįsta EŽTT byloje *Baka prieš Vengriją* [GC], 2016 06 23, peticijos Nr. 20261/12, § 164; *Kudeshkina prieš Rusiją*, 2009 02 26, peticijos Nr. 29492/05, § 86, *Morice prieš Prancūziją* [GC], 2015 04 23, peticijos Nr. 29369/10, § 128-130; *Kyprianou prieš Kiprą* [GC], 2005 12 15, peticijos Nr. 73797/01, § 172.

¹¹ Plg. EŽTT byla *Morice prieš Prancūziją*, 2015 11 28, peticijos Nr. 29369/10, § 129; *Di Giovanni prieš Italiją*, 2013 07 09, peticijos Nr. 51160/06, § 71.

¹² Plg. Ministrų Komiteto rekomendacijos dėl teisėjų nepriklausomumo, veiksmingumo ir atsakomybės (CM/Rec(2010)12), p. 21 ir Aiškinamojo memorandumo p. 69. Taip pat Bangaloro teisėjų elgesio principų

teisėjus laikytis santūrumo pareigos, tinkamai atsižvelgiant į jų vaidmenį visuomenėje¹³.

29. Atsižvelgiant į minėtas prielaidas, Europos žmogaus teisių konvencijos (EŽTK) 10 straipsnio 2 dalyje nurodytos „pareigos ir atsakomybė“ įgyja ypatingą reikšmę vertinant teisėjų pareiškimus¹⁴. Teisinių teisėjų saviraiškos laisvės apribojimų atveju šis straipsnis numato, kad jie turi būti nustatyti įstatymu ir būtini demokratinėje teisinėje sistemoje siekiant teisėto tikslo. Teisėti tikslai, kaip apibrėžta šiame straipsnyje, apima teisminės valdžios autoriteto ir nešališkumo išsaugojimą bei teismo proceso konfidencialumo apsaugą. Be to, kitų asmenų teisės, kaip antai nekaltumo prezumpcijos garantija, tarnauja kaip teisėti saviraiškos laisvės ribojimo tikslai. Nesant teisėto tikslo, teisėjo teisės į saviraiškos laisvę apribojimas gali atrodyti kaip neteisėtas kerštas teisėjui už nepageidaujamą kritiką¹⁵. Daugumoje valstybių narių teisėjų žodžio laisvės etiniai apribojimai yra skirti panašioms tikslams¹⁶.
30. Žodžio laisvės ribojimas turi būti pateisinamas. Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) praktikoje kišimasis laikomas būtinu demokratinėje visuomenėje, kai jis atitinka „neatidėliotiną socialinį poreikį“ ir yra „proporcingas siekiamam teisėtam tikslui“¹⁷. Priemonės proporcingumas reikalauja, kad ji būtų mažiausiai ribojanti priemonė¹⁸.
31. Tai reiškia, kad būtina rasti pusiausvyrą tarp pagrindinės teisėjo teisės į saviraiškos laisvę ir teisėto demokratinės visuomenės intereso išsaugoti visuomenės pasitikėjimą teismais¹⁹. Šiuo atžvilgiu Bangaloro principai formuluoja dvi pagrindines nuostatas. Pirma, ar teisėjo dalyvavimas gali pagrįstai pakirsti pasitikėjimą jo nešališkumu. Antra, ar toks dalyvavimas gali išprovokuoti nepagrįstus išpuolius prieš teisėją, arba būti nesuderinamas su teisėjo pareigų orumu. Bet kuriuo iš šių dviejų atveju teisėjas turėtų vengti taip dalyvauti²⁰. Galiausiai reikėtų užduoti klausimą, ar teisėjai specifiniame

socialiniame kontekste ir supratingo bei informuoto stebėtojo akyse nėra susiję su veikla, kuri objektyviai gali sukompromituoti jų nepriklausomumą arba nešališkumą²¹. Svarbūs kriterijai, į kuriuos reikia atsižvelgti, yra pareiškimo formuluotė ir aplinkybės, kontekstas bei bendros aplinkybės, kuriomis buvo padarytas pareiškimas, įskaitant atitinkamo teisėjo poziciją²².

---

komentaras, p. 1.6, 2.2., 2.4, 3.2, 4.6, Pagrindiniai teismų nepriklausomumo principai, 8 principas, Europos chartijos dėl teisėjų statuso 4.3 straipsnis; Tarptautinė teisėjų asociacija; Didžioji Teisėjų Chartija (1999, atnaujinta 2017), 35, 6-2 straipsniai.

¹³ Plg. Venecijos komisijos ataskaita dėl teisėjų saviraiškos laisvės, CDLAD(2015)018, p. 80–81; EŽTT byla **Baka prieš Vengriją** [GC], 2016 06 23, peticijos Nr. 20261/12, § 162, taip pat dėl valstybėms suteiktos vertinimo ribos.

¹⁴ EŽTT byla **Baka prieš Vengriją**, 2016 06 23, peticijos Nr. 20261/12, § 162.

¹⁵ Žr. EŽTT byla **Miroslava Todorova prieš Bulgariją**, 2021 10 19, peticijos Nr. 40072/13.

¹⁶ Kaip ir Bangaloro principuose, kai kurie jų daro nuorodą į teismų orumą, o ne teisėjų įgaliojimus, Bangaloro principų p. 4.6. Dėl konfidencialumo žr. Bangaloro principų p. 4.10.

¹⁷ Žr. pvz., EŽTT byla **Baka prieš Vengriją** [GC], 2016 06 23, peticijos Nr. 20261/12, § 158.

¹⁸ Plg. EŽTT byla **Perinçek prieš. Šveicariją**, 2015 06 23, peticijos Nr. 27510/08, § 273.

¹⁹ CCJE Nuomonė Nr. 3 (2002), p. 27, et seq, ypač p. 28, 33. EŽTT nustatyta pusiausvyrą taip pat buvo tiriama mokslininkų, be kita ko, **Anja Seibert-Fohr**, *Judges' Freedom of Expression and Their Independence: An Ambivalent Relationship*, 89–110, o kalbant apie naudojimąsi socialine žiniasklaida, **Jannika Jahn**, *Social Media Communication by Judges: Assessing Guidelines and New Challenges for Free Speech and Judicial Duties in the Light of the Convention*, 137–153, abu leidinyje: *Rule of Law in Europe - Recent Challenges and Judicial Responses*, Elosegui/Miron/Motoc (eds.), 2021.

²⁰ Bangaloro principų komentaras, p. 134.

²¹ CCJE nuomonė Nr. 3 (2002), p. 28.

²² Plg. EŽTT byla **Baka prieš Vengriją** [GC], 2016 06 23, peticijos Nr. 20261/12, § 166; **Wille prieš**

32. Todėl būtina nustatyti pusiausvyrą tarp teisėjų dalyvavimo visuomeninėje veikloje ir jų, kaip nepriklausomų ir nešališkų asmenų, įvaizdžio vykdant teisėjo pareigas²³. Reikėtų atsižvelgti į tai, kad vieši teisėjo pareiškimai gali prisidėti prie teisinės valstybės principo apsaugos ir valdžių padalijimo.
33. Pirmenybė turėtų būti teikiama korekcinėms priemonėms, pavyzdžiui, teisėjo atšaukimui ar savanoriškam nusišalinimui, o ne bendram prevenciniam teisėjų saviraiškos laisvės pažeidimui, siekiant tokių situacijų išvengti.
34. Saviraiškos laisvės turinį ir taisykles bei etinius naudojimosi ja apribojimus turėtų apibrėžti patys teisėjai arba teisėjų asociacijos²⁴.
35. Vertinant bet kokią kišimąsi, taip pat reikia išnagrinėti sankcijos ar kitos priemonės proporcingumą. Sankcijos neturėtų „atšaldyti“ kitų teisėjų noro naudotis saviraiškos laisve, t. y. jos neturėtų trukdyti kitiems teisėjams tokia laisve naudotis sprendžiant klausimus, susijusius su teisingumo vykdymu ir teismų sistema.²⁵ Už šioje nuomonėje pateiktas rekomendacijas atitinkančias nuomones neturėtų būti taikomos drausminės priemonės.

V. Saviraiškos laisvės apribojimai / kontroversiški atvejai

36. Siekiant padėti teisėjams rasti pusiausvyrą tarp jų teisės į saviraiškos laisvę ir tikslo išlaikyti visuomenės pasitikėjimą jų nešališkumu ir nepriklausomumu, reikėtų pateikti gaires dėl pareiškimų, dėl kurių jie gali nusišalinti (1 ir 2 skirsniai), pareiškimų, kurie gali neigiamai paveikti teismų autoritetą ir reputaciją (3 ir 4 skirsniai), ir politinių įgaliojimų vykdymo, dėl kurių gali kilti klausimų dėl valdžių atskyrimo (5 skirsnis).

1. Pareiškimai, susiję su teisminiais ginčais

37. CCJE pabrėžia, kad teisėjai turėtų susilaikyti nuo bet kokių komentarų, kurie gali paveikti arba pagrįstai tikėtis, kad paveiks bet kurio asmens teisę į teisingą bylos nagrinėjimą ar nagrinėjamą klausimą²⁶. Kaip nusprendė EŽTT, teisėjo pasisakymai apie nagrinėjamą bylą, įskaitant pasisakymo toną ir kontekstą, gali turėti įtakos šiai teisei²⁷. Teismas pabrėžė, kad teisėjai, vykdydami savo sprendžiamąją funkciją, turi maksimaliai diskretiškai vertinti nagrinėjamas bylas, kad išsaugotų savo nešališkumo įvaizdį. Teisėjai turėtų elgtis taip, kad nesusidarytų įspūdis, jog jie turi asmeninį išankstinį nusistatymą ar šališkumą konkrečioje byloje. Jei teisėjas viešai užsimena, kad prieš pradėdamas nagrinėti bylą jau yra susidaręs nepalankią nuomonę apie pareiškėjo bylą, jo pareiškimai objektyviai pagrindžia kaltinamojo nuogastavimus dėl jo nešališkumo²⁸. Galima daryti išvadą, kad CCJE pritaria Bangaloro principų komentare

---

Lichtenšteiną [GC],

28.10.1999, peticijos Nr. 28396/95, § 63.

²³ Žr. CCJE Nuomonė Nr. 3 (2002), p. 28; Europos chartija dėl teisėjų statuso, p. 4.3 (aiškinamasis komentaras), teigiama, kad teisėjai neturi tapti socialiniais ar pilietiniais atstumtaisiais.

²⁴ Teisėjų elgesio kodeksų rengimo ir įgyvendinimo vadovas, Jungtinių Tautų narkotikų ir nusikalstamumo biuras, Viena, 2019, p. 14-16.

²⁵ Plg. EŽTT byla *Baka prieš Vengriją* [GC], 2016 06 23, peticijos Nr. 20261/12, § 167. Taip buvo byloje *Kudeškina prieš Rusiją*, 2009 02 26, peticijos Nr. 29492/05, kurioje pareiškėja teisėja buvo pašalinta iš pareigų po to, kai viešai suabejojo teismų nepriklausomumu; § 99.

²⁶ Taip pat žr. CCJE Nuomonė Nr. 3 (2002), p. 40, plg. Bangaloro principai, p. 2.4.

²⁷ EŽTT byla *Olujic prieš Kroatiją*, 2009 02 05, peticijos Nr. 22330/05, §§ 59 et seq; plg. *Buscemi prieš Italiją*,

16.9.1999, peticijos Nr. 29569/95, § 68; *Lavents prieš Latvija*, 2002 11 28, peticijos Nr. 58442/00, § 119.

²⁸ Plg. EŽTT byla *Lavents prieš Latvija*, 2002 11 28, peticijos Nr. 58442/00, § 119; *Buscemi prieš Italiją*, 1999 09 16, peticijos Nr. 29569/95, § 68.

- išdėstytam reikalavimui, kad teisėjas savo viešuose pasisakymuose²⁹ turi demonstruoti atsietą, nešališką, atvirą ir subalansuotą požiūrį, ypač jei egzistuoja galimas ryšys su vykstančiu ar vykstančiu procesu.
38. Vien tai, kad tam tikra tema ar klausimas gali būti nagrinėjamas būsimoje byloje, nėra pakankamas pagrindas neleisti teisėjams naudotis savo teise į saviraiškos laisvę, ypač tais atvejais, kai mažai tikėtina, kad teisėjui ateityje tektų priimti sprendimą tokioje konkrečioje byloje.
  39. Būtina didinti budrumą vykstant tyrimams, ypač baudžiamiesiems tyrimams, atsižvelgiant į EŽTK 6 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą nekaltumo prezumpcijos garantiją³⁰. Baudžiamosiose bylose teisėjai, norėdami informuoti visuomenę apie bylos nagrinėjimą dar prieš teismą ir priimant kaltinamąjį nuosprendį dėl tam tikros nusikalstamos veikos, turi ypač atidžiai rinktis žodžius³¹. Kaltinamojo paskelbimas kaltu dar neįvykus teismui prieštarauja EŽTK 6 straipsniui³².
  40. Teisėjų komentarai apie baigtas nagrinėti kitų teisėjų bylas nebūtinai kelia abejonių dėl jų nešališkumo. Teismų praktikos komentavimas yra tiesiogiai susijęs su teisėjų profesine veikla. Savo profesinėje veikloje teisėjai turi teisę konstruktyviai ir pagarbiai komentuoti išnagrinėtas bylas.
  41. Todėl santykiuose su žiniasklaida teisėjai turi būti itin atsargūs ir susilaikyti nuo piktnaudžiavimo pažintimi su žurnalistais asmeniniais tikslais³³. Visuomenei neturėtų susidaryti įspūdis, kad teisėjai, bendraudami su žiniasklaida, nori daryti įtaką bylos baigčiai.
  42. CCJE pritaria Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) nuomonei, kad pavieniai teisėjai turėtų susilaikyti nuo žiniasklaidos pasisakymų, susijusių su jų pačių bylomis, net ir išprovokuoti³⁴. Jei žiniasklaida ar suinteresuoti visuomenės nariai kritikuoja sprendimą, teisėjas turėtų vengti atsakyti į tokią kritiką rašydamas spaudai ar atsakydamas į žurnalistų klausimus³⁵. Teisėjas turėtų atsakyti į teisėtus piliečių lūkesčius priimdamas aiškiai pagrįstus sprendimus³⁶. Tačiau tais atvejais, kai teisėjai ar jų sprendimai nepagrįstai kritikuojami, teisėjų asociacijos, Teisėjų taryba ir (arba) teismo pirmininkas turi institucinę pareigą išsiaiškinti faktus, kad būtų išsaugotas autoritetingos ir nepriklausomos teismų sistemos įvaizdis, taip pat ir viešose diskusijose. Be to, išskirtiniais atvejais, kai teisėjas yra šmeižiamas ar menkinamas, jam turėtų būti suteikta teisė gintis ir ginti savo neliečiamybę, kaip ir bet kuriam kitam piliečiui. Tokiais atvejais teisėjams turėtų būti skiriama ir institucijos parama.
  43. Konfidencialios informacijos, kurią teisėjas gavo vykdydamas savo tarnybines pareigas, teisėjas negali naudoti ar atskleisti jokiais tikslais, nesusijusiais su teisėjo tarnybinėmis pareigomis.

²⁹ Bangaloro principų komentaras, p. 136, taip pat p. 45, 65, 71; Bangaloro principai, p. 2.2, 2.4.

³⁰ Žr. EŽTT bylos *Poyraz prieš Turkiją*, 2010 12 07, peticijos Nr. 15966/06, §§ 76-78; *Fatullayev prieš Azerbaidžaną*, 2010 04 22, peticijos Nr. 40984/07, §§ 159-162; *Lavents prieš Latvija*, 2022 11 28, peticijos Nr. 58442/00, §§ 126127.

³¹ Taip pat EŽTT bylos *Daktaras prieš Lietuvą*, 2000 10 10, peticijos Nr. 42095/98, § 41; *Butkevičius prieš Lietuvą*, 2002 03 26, peticijos Nr. 48297/99, § 50.

³² Plg. EŽTT byla *Previti prieš Italiją* [GC], 2009 12 08, peticijos Nr. 45291/06, § 253.

³³ CCJE Nuomonė Nr. 3 (2002), p. 40.

³⁴ EŽTT teismų praktikos pavyzdžiai: *Lavents prieš Latvija*, 2002 11 28, peticijos Nr. 58442/00, § 118; *Buscemi prieš Italiją*, 1999 09 16, peticijos Nr. 29569/95, § 67.

³⁵ Bangaloro principų komentaras, p. 74.

³⁶ Bangaloro principų komentaras, p. 74.

44. Jokiomis aplinkybėmis teisėjai negali būti verčiami viešai paaiškinti savo priimtų sprendimų motyvų.

2. Pareiškimai dėl viešų diskusijų

45. Demokratijos, valdžių padalijimo ir pliuralizmo principai reikalauja, kad teisėjai galėtų laisvai dalyvauti visuomenei svarbiose diskusijose³⁷. Tačiau valdžių atskyrimo principas reikalauja, kad kalbėdami viešai teisėjai patys nesielgtų kaip politikai. Todėl reikia rasti protingą pusiausvyrą tarp teisėjo dalyvavimo viešuose debatuose, ir to, kad vykdydami savo pareigas jie turi būti ir būti laikomi nepriklausomais ir nešališkais³⁸. Šiuo atžvilgiu ypatingą reikšmę turi konkretaus pareiškimo turinys ir kontekstas³⁹.
46. Dėl savo unikalios padėties teisinės valstybės principu grindžiamoje demokratijoje teisėjai turi patirties ir su tuo susijusios atsakomybės prisidėti prie teisės tobulinimo, pagrindinių teisių gynimo, teisinės sistemos ir teisingumo vykdymo⁴⁰. Taigi, jeigu tik teisėjai išlieka nešališki ir nepriklausomi, jiems turėtų būti leidžiama ir netgi jie turėtų būti skatinami dalyvauti diskusijose dėl teisės informaciniais ir švietimo tikslais⁴¹ ir reikšti nuomones apie teisės taikymo ir teisės tobulinimo trūkumus, taip pat teisinę sistemą.
47. Visuose viešuose pasisakymuose viešojo intereso klausimais teisėjai turėtų reikštis apdairiai, santūriai, subalansuotai ir su pagarba. Jie turėtų susilaikyti nuo diskriminacijos, politinio, filosofinio ar religinio prozelitizavimo ar kovingo tono.

3. Pareiškimai dėl teismams, kaip institucijai, susirūpinimą keliančių klausimų

48. Teisėjai turi teisę komentuoti įvairiais klausimais susijusiais su pagrindinėmis žmogaus teisėmis, teisine valstybe, teisėjų skyrimo ar paaukštinimo klausimais ir tinkamu teisingumo vykdymu, įskaitant teismų nepriklausomumą ir valdžių atskyrimą⁴². Jei klausimas tiesiogiai susijęs su teismų veikla, teisėjai taip pat turėtų turėti teisę laisvai komentuoti politiškaai prieštaringas temas, įskaitant teisės aktų pasiūlymus ar vyriausybės politiką⁴³. Taip yra todėl, kad visuomenė turi teisėtą interesą būti informuota apie šiuos klausimus, nes jie yra labai svarbūs demokratinėje visuomenėje⁴⁴. Teisėjai, užimantys vadovaujančias pareigas arba einantys pareigas teisėjų asociacijose ar Teismų taryboje, užima svarbias pozicijas ir gali pasisakyti teismų vardu.
49. Teisėjai turi teisę pateikti reikalavimus ir pastabas dėl savo statuso, darbo sąlygų, taip pat visais kitais klausimais, susijusiais su jų profesiniais interesais. Šiuo atžvilgiu svarbų vaidmenį vaidina teisėjų asociacijos⁴⁵.

³⁷ Plg. EŽTT byla *Previti prieš Italiją* [GC], 2009 12 08, peticijos Nr. 45291/06; plg. CCJE Nuomonė Nr. 18 (2015), p. 42

³⁸ Plg. CCJE Nuomonė Nr. 18 (2015), p.42; CCJE Nuomonė Nr. 3 (2002), p. 30, et seq, ypač 33.

³⁹ JT specialiojo pranešėjo teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais ataskaitą, 2019 m. balandžio 29 d., A/HRC/41/48, p. 42.

⁴⁰ Bangaloro principų komentaras, p. 156.

⁴¹ Bangaloro principų komentaras, p. 139.

⁴² JT specialiojo pranešėjo teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais ataskaita, 2019 m. balandžio 29 d., A/HRC/41/48, p. 69; taip pat Bangaloro principų komentaras, p. 138; CCJE Nuomonė Nr. 3 (2002), p. 33–34.

⁴³ Bangaloro teisėjų elgesio principų komentaras, p. 138.

⁴⁴ EŽTT byla *Baka prieš Vengriją*, 2016 06 23, peticijos Nr. 20261/12, § 165.

⁴⁵ CCJE Nuomonė Nr. 23 (2020).

50. Teisėjai turėtų elgtis santūriai⁴⁶, kad nepakenktų savo nešališkumui ar nepriklausomumui. Be to, vieši pareiškimai, teikiami vyriausybei teisėjams rūpimais klausimais, neturi atrodyti kaip lobizmas vyriausybei ar nurodymas, kaip teisėjas spręstų, jeigu teismui tektų spręsti tam tikras situacijas. Dėl užimamų aukštų pareigų ypač atsargiai turi elgtis aukšto rango teisėjai.

4. Vieša teismų / kolegų teisėjų kritika

51. Dėl viešos kritikos ar informacijos apie su teismais susijusius dalykus, įskaitant komentarus apie kolegas teisėjus, CCJE laikosi Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) pozicijos ir pripažįsta, kad tam tikri apribojimai ir santūrumas teisėjams privalomi visais atvejais, kai gali būti suabejota teismų autoritetu ir nešališkumu⁴⁷. Taip yra todėl, kad būtina apsaugoti visuomenės pasitikėjimą nuo žalingų išpuolių, ypač atsižvelgiant į tai, kad kritikuojamiems teisėjams taikoma pareiga susilaikyti, neleidžianti jiems atsakyti.⁴⁸
52. Pareiškimai yra leistini, jei jie neperžengia griežtai profesinės kritikos ribų, jei jie yra diskusijų apie visuomenei svarbius klausimus dalis ir jei jie pagrįsti pagrįstais įtarimais⁴⁹. Net ir skleisdamas tikslią informaciją teisėjas turi vadovautis nuosaikumo ir padorumo principais⁵⁰. Kritikuodamas kitus teisingumo sistemos dalyvius, teisėjas turi elgtis pagarbiai. Kritikuoti kitus dalyvius nereikėtų dėl asmeninės nuoskaudos, priešiško ar siekiant asmeninės naudos. Apskritai teisėjai turėtų vengti elgtis impulsyviai, neatsakingai ar įžeidžiančiai.
53. Svarbu, kad teismų sistemoje būtų sukurta atmosfera, leidžianti teisėjams išsakyti kritines pastabas, ypač hierarchiškai organizuotoje teismų sistemoje, kurioje teisėjai yra priklausomi nuo aukštesnio rango kolegų, kai sprendžiami paaukštinimo klausimai. Tačiau prieš pradėdami viešai skelbti informaciją teisėjai pirmiausia turėtų pasinaudoti esamomis taisomosiomis priemonėmis.

5. Galiojantys politiniai įgaliojimai / buvę politiniai įgaliojimai

54. Tiesioginis teisėjų dalyvavimas partinėje partijų politikoje gali kelti abejonių dėl valdžių atskyrimo ir teisėjo nepriklausomumo ar nešališkumo, todėl daugelyje valstybių teisėjų politinei veiklai taikomi tam tikri apribojimai. Siekdamas užtikrinti piliečiams EŽTK 6 straipsnyje numatytas teises, Europos Žmogaus Teisių Teismas (EŽTT) pripažįsta, kad draudimas teisėjams eiti politines pareigas yra tinkama priemonė⁵¹. Bangaloro principų komentare teigiama, kad teisėjo pareigos nesuderinamos su tam tikra politine veikla, pavyzdžiui, naryste nacionaliniame parlamente ar vietos taryboje⁵².
55. CCJE pritaria EŽTT išvadai, kad buvimas politinės partijos nariu savaime nėra

⁴⁶ Bangaloro teisėjų elgesio principų komentaras, p. 138.

⁴⁷ Plg. EŽTT bylos *Kudeshkina prieš Rusiją*, 2009 02 26, peticijos Nr. 29492/05, § 86; *Di Giovanni prieš Italiją*, 9.7.2103, peticijos Nr. 51160/06, § 71; *Panioglu prieš Rumuniją*, 2020 10 08, peticijos Nr. 33794/14, § 114.

⁴⁸ EŽTT byla *Baka prieš Vengriją*, 2015 06 23, peticijos Nr. 29369/10, § 128.

⁴⁹ Plg. EŽTT bylos *Baka prieš Vengriją* [GC], 2016 06 23, peticijos Nr. 20261/12, § 171; *Panioglu prieš Rumuniją*, 2020 10 08, peticijos Nr. 33794/14, § 119; *Kudeshkina prieš Rusiją*, 2009 02 26, peticijos Nr. 29492/05, § 93.

⁵⁰ Plg. EŽTT byla *Kudeshkina prieš Rusiją*, 2009 02 26, peticijos Nr. 29492/05, § 93.

⁵¹ EŽTT byla *Brike prieš Latviją*, 2000 06 29, peticijos Nr. 47135/99.

⁵² Bangaloro principų komentaras, p. 135.

pakankamas pagrindas abejoti teisėjo nešališkumu, ypač jei nėra jokių požymių, kad narystė yra kaip nors susijusi su bylos esme⁵³.

56. Tačiau, siekiant apsaugoti visuomenės pasitikėjimą teismais, pagrindiniai teisėjų elgesio standartai, kaip antai teisėjo reputacijos išsaugojimas, turėtų būti taikomi ir tada, kai teisėjui yra suteikti politiniai įgaliojimai⁵⁴. Jei teisėjai pažeidė teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo standartus darydami tam tikrus pareiškimus politinės veiklos metu, jie privalo nusišalinti bylose, kuriose atitinkami klausimai gali tapti svarbiais. Kad galėtų ir toliau dirbti teisėju pasibaigus politinei kadencijai, labai svarbu, kad teisėjai vengtų pasisakymų, dėl kurių atrodytų netinkami teisėjo pareigoms.
57. Šalyse, kuriose teisėjai gali turėti (ne visą darbo dieną) politinį mandatą arba būti politinės partijos nariais kartu su teisėjo pareigomis, jie turėtų elgtis santūriai, kad nepakenktų savo nepriklausomumui ir nešališkumui⁵⁵. Būtina, kad jie vengtų griežtai šališkų ir tvirtų pažiūrų į bet kokius klausimus ar politinius dalykus, dėl kurių kyla pagrįstų abejonių dėl jų bendro gebėjimo objektyviai spręsti tokius klausimus.

VI. Teisėjų nepriklausomumo gynimas kaip teisinė ir (arba) etinė teisėjų, teisėjų asociacijų ir teismų tarybų pareiga

58. Atsižvelgdama į CCJE Nuomonę Nr. 3 (2002)⁵⁶ ir Nr. 18 (2015)⁵⁷, CCJE tvirtina, kad kiekvienas teisėjas privalo saugoti teismų nepriklausomumą, kuris veikia ne tik kaip teisėjo konstitucinė garantija, bet ir nustato teisėjams etinę ir (arba) teisinę pareigą jį saugoti, o iškilus grėsmei tokiai pamatinei vertybei, pasisakyti ginant teisinę valstybę ir teismų nepriklausomumą⁵⁸. Šis reikalavimas taikomas tiek vidiniam, tiek išoriniam nepriklausomumui.
59. Siekdami stiprinti Europos ir tarptautinį bendradarbiavimą teisiniais klausimais bei suprasdami Europos ir tarptautinės teisės svarbą saugant teismų nepriklausomumą, teisėjai gali spręsti teismų nepriklausomumui kylančias grėsmes tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu.
60. Jei kyla grėsmė teismų nepriklausomumui arba teisminės valdžios gebėjimui vykdyti savo konstitucinį vaidmenį arba į juos kėsinamasi, teismai turi būti atsparūs ir atkakliai ginti savo poziciją⁵⁹. Ši pareiga ypač iškyla tada, kai demokratija blogai funkcionuoja, jos pagrindinės vertybės žlunga, teismų nepriklausomumui yra iškilusi grėsmė.
61. Kadangi pareiga kyla iš teisėjų nepriklausomumo reikalavimo, ji taikoma kiekvienam teisėjui⁶⁰. Kai teisėjas tokius pareiškimus daro ne tik asmeniškai, bet ir teisėjų tarybos, teisėjų asociacijos ar kitos teisėjams atstovaujančios institucijos vardu, tokiam teisėjui

⁵³ Žr. EŽTT byla *Otegi Mondragon ir kiti prieš Ispaniją* (dec.), 2018 11 06, peticijos Nr. 4184/15 (et al).

⁵⁴ Plg. EŽTT byla *Kudeshkina prieš Rusiją*, 2009 02 26, peticijos Nr. 29492/05, §§ 85 et seq; šiuo atveju teisėja buvo nušalinta nuo teisėjo pareigų, kol vyks rinkimai, kuriuose ji dalyvavo kaip kandidatė.

⁵⁵ Plg. CCJE Nuomonė Nr. 3 (2002) p. 30, 33. Taip pat JT specialiojo pranešėjo teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais ataskaitą, 2019 m. balandžio 29 d., A/HRC/41/48, p. 66.

⁵⁶ CCJE Nuomonė Nr. 3 (2002), p. 34.

⁵⁷ CCJE Nuomonė Nr. 18 (2015), p. 41.

⁵⁸ EŽTT byla *Žurek prieš Lenkiją*, 2022 10 10, peticijos Nr. 39650/18, § 222; JT specialiojo pranešėjo teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais ataskaita, 2019 m. balandžio 29 d., A/HRC/41/48, p. 102; ENCJ Generalinė Asamblėja, Sofijos deklaracija 2013, p. vii; Bangaloro principų komentaras, p. 140, plg. taip pat CCJE Didžioji Teisėjų Chartija, p. 3.

⁵⁹ CCJE Nuomonė Nr. 18 (2005), p. 41.

⁶⁰ EŽTT byla *Žurek prieš Lenkiją*, 2022 10 10.10, peticijos Nr. 39650/18, § 222.

suteikiama didesnė apsauga⁶¹. Atsižvelgiant į pirmiau išdėstytas nuostatas ir priklausomai nuo klausimo ir konteksto, geriausias galimybes spręsti tokius klausimus, pavyzdžiui, aukšto lygio konstitucinius klausimus turi teisėjų taryba⁶², teisėjų asociacijos⁶³, teismų pirmininkai ir kitos nepriklausomos institucijos. Teisėjai taip pat gali reikšti savo nuomonę tarptautinėje teisėjų asociacijose.

62. Tačiau jei kuris nors iš šių klausimų iškiltų teisėjo teisme ir jei būtų pagrįstai abejojama teisėjo nešališkumu, teisėjas turi nusišalinti nuo bet kokios bylos nagrinėjimo⁶⁴.

VII. Etiška teisėjų pareiga aiškinti teisingumą visuomenei

63. Teisėjai turėtų stengtis skatinti ir išsaugoti visuomenės pasitikėjimą teismų veikla, didindami supratimą apie ją, skaidrumą ir padėdami išvengti viešų pasisakymų iškraipymų⁶⁵. CCJE pritaria Bangaloro principuose išdėstyta pozicijai, kad teisėjai turėtų siekti informuoti visuomenę apie tai, ką reiškia teismų nepriklausomumas⁶⁶. Teisėjai turėtų išsamiau paaiškinti teismų darbą, įskaitant teisėjų pareigas ir įgaliojimus. Juose turėtų būti išaiškintas teismų vaidmuo ir jų santykis su kitomis valstybės valdžiomis. Apskritai jie turėtų parodyti, kaip teisingumo sistemos vertybės veikia praktikoje⁶⁷.
64. Iki šiol CCJE daugiausia dėmesio skyrė teismų ir teisėjų asociacijų švietėjiškam vaidmeniui, nes teismai ir teisėjų asociacijos yra ypač tinkamos tokiam vaidmeniui atlikti⁶⁸. Europos Tarybos Ministrų Komitetas skatino steigti teismų atstovus spaudai arba žiniasklaidos ir komunikacijos tarnybas, už kurias būtų atsakingi teismai, teismų tarybos ar bet kuri kita nepriklausoma institucija⁶⁹. Europos teismų tarybų tinklas (ENCJ) pažymi, kad pavieniai teisėjai turėtų vengti rodytis žiniasklaidoje kaip atstovai spaudai⁷⁰.
65. CCJE laikosi nuomonės, kad atskiri teisėjai, turintys tinkamų bendravimo įgūdžių, taip pat gali paaiškinti teismų sistemos veikimą ir vertybes⁷¹. Be švietėjiško pobūdžio forumų⁷² jie gali naudotis žiniasklaida, įskaitant socialinę žiniasklaidą, kaip puikia informavimo ir visuomenės švietimo priemone⁷³. Tokiais atvejais teisėjai,

⁶¹ EŽTT byla *Žurek prieš Lenkiją*, 2022 10 10.10, peticijos Nr. 39650/18, § 222.

⁶² Jų bendroji misija yra saugoti teismų iratskirų teisėjų nepriklausomumą bei teisinę valstybę, CCJE Nuomonė Nr. 23 (2020), p. 29, taip pat CCJE Nuomonė Nr. 7 (2005), C.13.

⁶³ Apskritai teisėjų asociacijos atlieka svarbų vaidmenį ginant teismų nepriklausomumą viešuose debatuose, žr. CCJE Nuomonė Nr. 23 (2020), p. 17.

⁶⁴ Plg. Bangaloro principų komentaras, p. 140.

⁶⁵ Plg. CCJE nuomonė Nr. 7 (2005), p. 6–23, taip pat ENCJ, Teisingumas, visuomenė ir žiniasklaida, 2011–2012 m. ataskaita.

⁶⁶ Bangaloro principų komentaras, p. 44.

⁶⁷ Taip pat ENCJ Ataskaita dėl visuomenės pasitikėjimo ir teisėjų įvaizdžių (2018–2019), V skyrius, 5.3.

⁶⁸ CCJE Nuomonė Nr. 23 (2020), p. 44–46; CCJE Nuomonė Nr. 18 (2015), p. 32; CCJE Nuomonė Nr. 7 (2005), p. 6–23.

⁶⁹ Ministrų Komiteto rekomendacijos dėl teisėjų nepriklausomumo, veiksmingumo ir atsakomybės (CM/Rec(2010)12), p. 19; plg., Europos veiksmingo teisingumo komisijos (CEPEJ), Bendravimo su žiniasklaida ir visuomene vadovas teismams ir prokuratūros institucijoms, CEPEJ(2018)15 ir jau CCJE Nuomonė Nr. 7 (2005), p. 33, et seq.

⁷⁰ ENCJ, 2011–2012 m. ataskaita, p. 6.2.6.

⁷¹ Plg. 2018–2019 m. ENCJ ataskaita, V skyrius, 5.3.

⁷² Žr. Bangaloro principų komentaras, p. 156–157.

⁷³ JT specialiojo pranešėjo teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais ataskaita, 2019 m. balandžio 29 d., A/HRC/41/48, p. 77; taip pat Rekomendacinio pobūdžio gairės dėl teisėjų naudojimosi socialine žiniasklaida, p. 1, 8; plg. 2018–2019 m. ENCJ ataskaita, II skyrius, 2.1.

bendradarbiaudami su teisėjais, paskirtais rūpintis ryšiais su žiniasklaida arba visuomenės informavimo pareigūnais⁷⁴, turėtų kruopščiai pasirengti ir nepamiršti laikytis teisėjo santūrumo pareigos, reikšti savo nuomonę neutraliai ir nešališkai⁷⁵.

VIII. Teisėjų naudojimas socialinė žiniasklaida

1. Teisėjų saviraiškos atjungties režimu ir internete

66. Visuotinai pripažįstama, kad teisės, kurias žmonės turi neprisijungę prie interneto, yra vienodai saugomos ir internete, ypač saviraiškos laisvė. Laikydami toliau išvardytų sąlygų teisėjai gali naudotis su socialinės žiniasklaidos priemonėmis kaip ir bet kurie kiti piliečiai⁷⁶.

2. Gairių dėl teisėjų naudojimosi socialinė žiniasklaida rengimas

a) Socialinės žiniasklaidos apibrėžtis

67. CCJE primena, kad socialinė žiniasklaida apskritai suprantama kaip elektroninio bendravimo formos (pavyzdžiui, socialinių tinklų ir mikrotinklaraščių svetainės), per kurias naudotojai kuria internetines bendruomenes, kad galėtų dalytis informacija, idėjomis, asmeninėmis žinutėmis ir kitu turiniu (pavyzdžiui, vaizdo įrašais). Ministrų komiteto rekomendacija CM/Rec(2022)11 dėl žiniasklaidos ir komunikacijos valdymo principų, Nuomonėje vartojama plati žiniasklaidos sąvoka ir socialinės platformos kvalifikuojamos kaip skaitmeninės paslaugos, kurios jungia daugiašalių rinkų dalyvius, nustato tokios sąveikos taisykles ir naudoja algoritmines sistemas duomenims rinkti ir analizuoti bei savo paslaugoms personalizuoti⁷⁷.

b) Bendros taisyklės dėl teisėjų santūrumo taikymas

68. Tarptautiniuose dokumentuose nėra daug gairių, kaip teisėjai turėtų naudotis saviraiškos laisve internete. Bendra nuostata, kuriai pritaria CCJE, yra ta, kad bendroji teisminio santūrumo pareiga turi būti taikoma⁷⁸. Tai reiškia, kad teisėjai turėtų vengti reikšti nuomonę ar dalytis asmenine informacija internete, kuri gali pakenkti teisėjų nepriklausomumui ir nešališkumui, teisei į teisingą bylos nagrinėjimą arba pareigų orumui ir (visuomenės pasitikėjimui) teismų autoritetu. Todėl naudodamiesi socialine žiniasklaida teisėjai turi elgtis apdairiai⁷⁹. Kaip nurodyta JT specialiojo pranešėjo teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais ataskaitoje, teisminio apribojimo taikymas bendravimui socialinės žiniasklaidos priemonėmis nereiškia, kad teisėjai turi pasitraukti iš viešojo gyvenimo, vykstančio socialinėje žiniasklaidoje⁸⁰.

69. Su tam tikromis išimtimis privačiam bendravimui neturėtų būti taikomi saviraiškos

⁷⁴ 2011–2012 m. ENCJ ataskaita, p. 6.2.6.

⁷⁵ Plg. UNODC Rekomendacinio pobūdžio gairės dėl teisėjų naudojimosi socialine žiniasklaida, p. 1.

⁷⁶ Dėl EŽTK 10 straipsnio taikymo bendravimui internetu bylas *Delfi AS prieš Estiją* [GC], 2015 06 16, peticijos Nr. 64569/09, § 110; *Kozan prieš Turkiją*, 2022 03 01, peticijos Nr. 16695/19.

⁷⁷ Ministrų komiteto rekomendacija CM/Rec(2022)11 dėl žiniasklaidos ir komunikacijos valdymo principų priede, p. 4.

⁷⁸ Taip pat UNODC Rekomendacinio pobūdžio gairės dėl teisėjų naudojimosi socialine žiniasklaida, p. 1, 15; JT specialiojo pranešėjo teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais ataskaitą, 2019 m. balandžio 29 d., A/HRC/41/48, p. 78, 81; plg. Ministrų Komiteto rekomendacijos dėl teisėjų nepriklausomumo, veiksmingumo ir atsakomybės (CM/Rec(2010)12), p. 19.

⁷⁹ Dėl santykių su spauda plg. CCJE Nuomonę Nr. 3 (2002), p. 40.

⁸⁰ JT specialiojo pranešėjo teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais ataskaitą, 2019 m. balandžio 29 d., A/HRC/41/48, p. 79.

laisvės apribojimai. Privatus bendravimas suprantamas kaip dvišalis bendravimas arba bendravimas uždaroje grupėje, prie kurios prieigą turi leisti teisėjas, įskaitant asmeninio susirašinėjimo paslaugas ar uždaras socialinių platformų grupes.

c) Teisėjų elgesio pritaikymas prie specifinių bendravimo socialinėje žiniasklaidoje iššūkių

70. Naudojimasis socialine žiniasklaida kelia naujų iššūkių ir etinių problemų, susijusių su skelbiamo turinio tinkamumu ir šališkumu ar suinteresuotumu demonstravimu. Būdingi socialinės žiniasklaidos bruožai yra platus prieinamumas, turinio perdavimas, todėl skelbiamas turinys gali būti atidžiau peržiūrimas. Socialinė žiniasklaida turi nuolatinę saugojimo talpą, o tai didina profiliavimo riziką. Jame rašytine forma pateikiami asmeniniai pranešimai, todėl didėja rizika, kad asmeninės žinutės bus paskelbtos be leidimo, taip pat rizika, kad vėliau bendraujant turinys bus iškraipytas⁸¹. Bendraujama labai greitai, aštriai, todėl teisėjai gali paskelbti neapgalvotus pranešimus. Veiksmai, tokie kaip mygtuko „patinka“ paspaudimas, arba kitų pateiktos informacijos bendrinimas, gali atrodyti palyginti nedideli ir atsitiktiniai, tačiau jie gali būti laikomi reguliaria teisėjo nuomonės išraiška⁸². Priešingai nei tradicinėje žiniasklaidoje, socialinėje žiniasklaidoje nėra „sargų“, todėl teisėjai gali skelbti viską, kas tik šauna į galvą.
71. Dėl šių specifinių pavojų bendraudamas socialinėje žiniasklaidoje teisėjas turi būti ypač atsargus⁸³. CCJE atkreipia dėmesį į didelę riziką, kad dalijimasis asmeniniu turiniu gali pakenkti teisėjo ar visos teismų sistemos reputacijai⁸⁴. Tai reiškia, kad teisėjai neturėtų per socialinės žiniasklaidos svetaines ar žinučių tarnybas keistis informacija su šalimis, jų atstovais ar plačiąja visuomene apie bylas, kurios jiems pateiktos arba gali būti pateiktos nagrinėti⁸⁵. Jie turėtų būti atsargūs dėl rizikos, kad uždaroje grupėje jų pareiškimai gali būti iškraipyti. Jie turėtų saugotis, kad savo komentarais nesukurtų „įvaizdžio“ asmens, kuris tam tikrais klausimais nėra pakankamai atviras ar objektyvus. Tas pats pasakytina ir apie socialinių platformų grupes, į kurias jie įeina, arba žmones, kuriuos jie seka, ir komentarus, kuriuos jie spusteli kaip „patinka“ „mėgsta“ ar „persiunčia Twitter žinutę“, nes kuo jie vienpusiškesni, tuo labiau žmonės gali manyti, kad šie teisėjai nėra nepriklausomi ir nešališki⁸⁶. Dalyvaudami diskusijoje apie savo, kaip teisėjo, darbą, siekdami apsaugoti savo pareigų autoritetą ir orumą, teisėjai turėtų susilaikyti nuo komentarų, kuriais abejojama jų pareigų atlikimo tinkamumu.
72. Teisėjai turi užtikrinti, kad jie išlaikytų savo teisėjo pareigų autoritetą, sąžiningumą, padorumą ir orumą⁸⁷. Jie turėtų nepamiršti, kad kalba, apranga, nuotraukos ir kitų asmeninių duomenų atskleidimas gali pakenkti teismų sistemos reputacijai. Leidimas teisėjams dalytis privačia informacija, pavyzdžiui, apie gyvenimo būdą ar šeimą, kelia tam tikrą riziką. Tai, ar saviraiška gali pakenkti teisėjo ar teismų sistemos reputacijai, turėtų būti vertinama atsižvelgiant į bylos aplinkybes.
73. Teisėjai neturėtų dalyvauti socialinėje žiniasklaidoje tokiu būdu, kuris gali neigiamai

⁸¹ JT specialiojo pranešėjo teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais ataskaitą, 2019 m. balandžio 29 d., A/HRC/41/48, p. 81, 2018–2019 m. ENCJ ataskaita, II skyrius, 2.1.

⁸² Plg. UNODC Rekomendacinio pobūdžio gairės dėl teisėjų naudojimosi socialine žiniasklaida, p. 6.

⁸³ JT specialiojo pranešėjo teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais ataskaitą, 2019 m. balandžio 29 d., A/HRC/41/48, p. 81.

⁸⁴ Plg. 2018–2019 m. ENCJ ataskaita, II skyrius, 2.1.

⁸⁵ Taip pat UNODC Rekomendacinio pobūdžio gairės dėl teisėjų naudojimosi socialine žiniasklaida, p. 17.

⁸⁶ Plg. UNODC Rekomendacinio pobūdžio gairės dėl teisėjų naudojimosi socialine žiniasklaida, p. 18.

⁸⁷ Plg. UNODC Rekomendacinio pobūdžio gairės dėl teisėjų naudojimosi socialine žiniasklaida, p. 5 ir 18.

paveikti visuomenės požiūrį į teisėjų sąžiningumą, pvz., elgtis kaip nuomonės formuotojai.

74. Teisėjai turėtų apsvarstyti, ar bet koks netinkamas skaitmeninis turinys, paskelbtas prieš jų paskyrimą į teismą gali pakenkti visuomenės pasitikėjimui jų nešališkumu arba pakenkti teismų sistemos reputacijai. Jeigu įmanoma, tokiu atveju teisėjai turėtų pašalinti tokį turinį vadovaudamiesi jų atitinkamoje jurisdikcijoje galiojančiomis taisyklėmis⁸⁸.

d) Siūlymas skaidriai naudoti socialinę žiniasklaidą (gavus leidimą)

75. Santūriai elgtis bendraudami socialinėje žiniasklaidoje teisėjai privalo nepriklausomai nuo to, ar teisėjai atskleidžia savo tapatybę, ar ne⁸⁹. Nėra jokio pagrindo neleisti teisėjams naudoti slapyvardžių. Tačiau tai nereiškia, kad prisidengus slapyvardžiu galima elgtis neetiškai. Be to, teisėjo pareigų neminėjimas arba pseudonimo naudojimas negarantuoja, kad tikroji pavardė ar teisėjo statusas nebus paviešinti. Socialinės žiniasklaidos profiliuose pateikdami išlygą, kad visas turinys ar nuomonė yra išreikšta asmeniškai, teisėjai neatleidžiami nuo pareigos elgtis santūriai.

e) Pabrėžti teisėjų mokymo naudotis socialine žiniasklaida svarbą

76. CCJE pabrėžia, kad svarbu apmokyti visus teisėjus apie socialinės žiniasklaidos programas ir etines jų naudojimo asmeniniame ir profesiniame kontekste pasekmes⁹⁰.
77. Mokymo programos turėtų padėti teisėjams suprasti, koks santūrumo laipsnis leidžia jiems apsaugoti savo saugumą ir vykdyti įsipareigojimus išlaikyti nepriklausomumą ir nešališkumą, savo pareigų orumą ir visuomenės pasitikėjimą teismais. Supratimas, kokios socialinės žiniasklaidos platformos yra naudojamos, kaip veikia įvairios socialinės žiniasklaidos platformos, kokio pobūdžio informacija gali būti tikslinga dalytis įvairiose socialinės žiniasklaidos platformose ir kokią galimą riziką ir pasekmes gali sukelti dalyvavimas tokiose platformose, būtų tinkama teisėjų mokymo sritis. Mokymai turėtų apimti techninius aspektus (pavyzdžiui, skirtingus įvairių socialinių platformų privatumo nustatymus), profiliavimo ir duomenų apsaugos klausimais.
78. Teisminės institucijos turėtų rengti mokymus naujai paskirtiems teisėjams ir reguliarius mokymus nuolatiniais teisėjams. Teisėjų asociacijos gali padėti organizuoti teisėjų mokymus, keitimąsi ir dalijimąsi žiniomis bei gerąja patirtimi.

IX. Rekomendacijos

1. Teisėjas, kaip ir bet kuris kitas pilietis, turi teisę į saviraiškos laisvę. Be teisėjo asmeninės teisės, demokratijos, valdžių padalijimo ir pliuralizmo principai reikalauja, kad teisėjai galėtų laisvai dalyvauti visuomenei svarbiuose debatuose, ypač susijusiuose su teismų sistemos klausimais.
2. Tais atvejais, kai kyla grėsmė demokratijai, valdžių atskyrimui ar teisinei valstybei,

⁸⁸ Plg. UNODC Rekomendacinio pobūdžio gairės dėl teisėjų naudojimosi socialine žiniasklaida, p. 21.

⁸⁹ Taip pat UNODC Rekomendacinio pobūdžio gairės dėl teisėjų naudojimosi socialine žiniasklaida, p. 16. Su sąlyga, kad tai nepažeidžia taikomų etikos normų ar galiojančių taisyklių, draudžiančių socialinėje žiniasklaidoje identifikuoti teisėją kaip teismų sistemos narį. Plg. p. 12–13.

⁹⁰ Taip pat 2018–2019 m. ENCJ ataskaita, II skyrius, 2.7; 2011–2012 m. ENCJ ataskaita, 6.2.4; UNODC Rekomendacinio pobūdžio gairės dėl teisėjų naudojimosi socialine žiniasklaida, p. 14, 38-40; plg. CCJE Nuomonė Nr. 23 (2020), p. 18; CCJE Didžioji Teisėjų Chartija, p. 18.

teisėjai turi būti atsparūs ir privalo pasisakyti gindami teismų nepriklausomumą, konstitucinę tvarką ir demokratijos atkūrimą tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu. Tai apima požiūrius ir nuomones politiškai jautriais klausimais ir apima tiek vidinį, tiek išorinį atskirų teisėjų ir teismų sistemos apskritai nepriklausomumą. Teisėjai, kalbantys teisėjų tarybos, teisėjų asociacijos ar kito teismų sistemai atstovaujancio organo vardu, šiuo atžvilgiu naudojami didesne diskrecija.

3. Be teisėjų asociacijų, teismų tarybų ar kitų nepriklausomų organų, pavieniai teisėjai turi etinę pareigą aiškinti visuomenei apie teisingumo sistemą, teismų veiklą ir jų vertybes. Didindami supratimą, skaidrumą ir padėdami išvengti viešų iškraipymų, teisėjai gali padėti skatinti ir išsaugoti visuomenės pasitikėjimą teismų veikla.
4. Naudodamiesi saviraiškos laisve, teisėjai turėtų atsižvelgti į savo konkrečią atsakomybę ir pareigas visuomenėje ir santūriai reikšti savo požiūrius ir nuomones bet kokiomis aplinkybėmis, kai, protingo stebėtojo nuomone, jų pareiškimas galėtų pakenkti jų nepriklausomumui ar nešališkumui, jų profesijos orumui arba kelti pavojų teisminės valdžios autoritetui. Visų pirma jie turėtų susilaikyti nuo komentarų apie nagrinėjamų bylų esmę. Teisėjai taip pat privalo užtikrinti proceso konfidencialumą.
5. Bendras principas yra tas, kad paprastai teisėjai turėtų vengti įsitraukti į viešus ginčus. Net ir tais atvejais, kai jų narystė politinėje partijoje ar dalyvavimas viešuose debatuose yra leidžiamas, teisėjams būtina susilaikyti nuo bet kokios politinės veiklos, kuri galėtų pakenkti jų nepriklausomumui, nešališkumui ar teismų sistemos reputacijai.
6. Teisėjai turėtų žinoti apie žiniasklaidos komunikacijos naudą ir riziką. Šiuo tikslu teisminės institucijos turėtų rengti mokymus teisėjams, kuriuose jie būtų mokomi naudotis žiniasklaida, kuri gali būti puiki visuomenės informavimo priemonė. Kartu reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad, skelbiant pranešimus socialinėje žiniasklaidoje, viskas, ką jie paskelbia, lieka visam laikui, net ir juos ištrinus, ir gali būti laisvai interpretuojama ar net ištraukta iš konteksto. Pseudonimai neužmaskuoja neetiško elgesio internetu. Teisėjai turėtų susilaikyti nuo skelbimų, kurie gali pakenkti visuomenės pasitikėjimui jų nešališkumu arba pažeisti jų pareigų ar teismų sistemos orumą.
7. Taisykles ar elgesio kodeksus, reglamentuojančius teisėjų saviraiškos laisvės mastą ir bet kokius naudojimosi ja apribojimus, turėtų parengti patys teisėjai arba jų teisėjų asociacijos.